

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1947

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΤΣΩΡΤΣΙΑ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΒΛΑΣΙΟΣ ΠΑΣΚΑΛ

ΔΙΑ ΧΡΙΣΤΟΝ ΣΑΛΟΣ

«Αί τοῦ κόσμου τούτου γλώσσαι διάφοροι εἰσι· παντός γάρ ἔθνους ἴδια γλώσσά ἐστίν. Οἱ δὲ χριστιανοὶ μίαν γλῶσσαν μαρτυροῦσι, καὶ ὅλοι ὑπὸ μίαν σοφίαν παιδεύονται, Θεοῦ σοφίαν, οὐ τοῦ κόσμου τούτου, οὔτε τοῦ αἰῶνος τοῦ παρονομούμενου. Καὶ ὡς περιπατοῦσιν εἰς τὴν κρίσιν ταύτην οἱ χριστιανοί, εἰς καινότερας θέας οὐρανίους ἐμπέπτουσι, καὶ εἰς δόξας καὶ μυστήρια, ἀπὸ τῶν φαινομένων λαμβάνοντες τὰς ἀφορμὰς.»

Ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος

ΛΟΓΙΑ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΩΝ

«Οὐ μόνον ἀδύνατον ὑποδεχθῆναι τὴν γνώσιν τὴν πνευματικὴν ἐκείνην ἐν ταύτῃ τῇ γνώσει τῆ ψυχικῆ * , ἀλλ' οὐδὲ αἰσθῆσαι αἰσθηθῆναι αὐτῆς δυνατόν τινι, ἢ ἀξιοθῆναι αὐτῆς ἐν ταύτῃ σπουδαζόντων γυμνασθῆναι. Καὶ ἐάν τινες ἐξ αὐτῶν θέλωσι προσεγγίσει ἐκείνη τῇ γνώσει τοῦ πνεύματος, ἕως οὗ ἀπαρνήσονται ταύτην, καὶ πᾶσαν ἀναστροφήν τῆς λεπτότητος αὐτῆς, καὶ τὴν πολὺπλοκον αὐτῆς μέθοδον, καὶ σταθῶσιν εἰς τὸ νήπιον αὐτῆς φρόνημα, οὐδὲ πρὸς ὀλίγον ἐκείνη προσεγγίσει δύναται. Ἀλλὰ πολὺς ἀναγκαιτισμὸς γίνεται αὐτοῖς ἢ συνηθειᾶ αὐτῆς, καὶ αἱ ἔννοιαι αὐτῆς, ἕως ἂν κατὰ μικρὸν καὶ μικρὸν ἐξαλειφῶσιν αὐτά. Ἡ γνώσις ἐκείνη τοῦ πνεύματος ἀπλή ἐστίν, καὶ ἐν λογισμοῖς ψυχικοῖς οὐκ ἐπιλάμπει· ἕως ἂν ἐλευθερωθῇ ἡ διάνοια ἐκ τῶν πολλῶν λογισμῶν, καὶ ἔλθῃ εἰς μίαν ἀπλοτήτα τῆς καθαρότητος, οὐ μὴ δυνηθῇ αἰσθηθῆναι τῆς γνώσεως τῆς πνευματικῆς.»

Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος

«Τότε αὐγάζει ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ μακάριον φῶς τῆς θεότητος, δταν πάντῃ εὐκαιρήσει ἀπὸ πάντων καὶ ἀσχημάτιστος ἐκ τούτων γένηται· εἴπερ ἡ λαμπρότης ἐκείνη, κατὰ στέρησιν τῶν πάντων παραφαίνεται τῷ καθαρῷ νοί.»

Ἅγιος Διάδοχος ὁ Αἰγύπτιος

«Οὐκ ὀφείλεις προσέχειν τῇ τοῦ κόσμου σοφίᾳ· ἐάν γὰρ μὴ ἔχη ἄνθρωπος τὴν ἄνωθεν πνευματικὴν σοφίαν, εἰς μάτην ἔχει ταύτην.»

Ἅγιος Βασίλειος

«Ἐάν ἀρετῆ, ἄνθρωπος ὢν, ἐρευνᾷ τὸν λογισμὸν τοῦ Θεοῦ καὶ λέγειν: εἶδον τι καὶ κατέλαβον, εὐρεθῆσεται ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ὑπερβαίνων τὸν λογισμὸν τοῦ Θεοῦ· ἐν τούτῳ δὲ πολὺ πλανᾷ· καὶ ὅσον θέλεις διὰ γνώσεως ἐρευνῆσαι καὶ εἰσελθεῖν, χωρεῖς εἰς βάθος καὶ οὐδὲν καταλαμβάνεις.»

Ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος

«Αἱ γὰρ εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν ἀπομένουσαι ψυχαί, τῷ λογισμῷ ἐπὶ τῆς γῆς ἔρπουσιν, ἐπὶ τῆς γῆς λογιζόμεναι, ἐπὶ τῆς γῆς τὴν δίαίταν ὁ νοῦς αὐτῶν ἔχει.»

Ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος

ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΒΛΑΣΗ ΠΑΣΚΑΛ

«Ὅποιος καταφρονᾷ τῆ φιλοσοφίας, αὐτὸς κάνει τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν.»

«Ἄν τὰ βάλουμε ὅλα κάτω ἀπὸ τὴ δοκιμὴ τῆς λογικῆς, ἡ θρησκεία μας δὲ θάχει κανένα μυστήριο καὶ τίποτα ποὺ νᾶνε ὑπερφυσικό.»

«Μονάχα ὁ Χριστὸς ἔπραξε νᾶρθεῖ, γιὰ νὰ τραβῆξει τοὺς εἰδωλολάτρες στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἑβραῖοι πολεμοῦσαν τόσα χρόνια γιὰ νὰ τὸ κατορθώσουνε, πλην μάταια· ὅσα εἶπαν οἱ Σολομώντας καὶ οἱ προφῆτες πῆγαν στὸ βρόντο. Οἱ σοφοί, σὺν τὸν Πλάτωνα καὶ σὺν τὸ Σωκράτη, δὲ μπόρεσαν νὰ τοὺς κάνουνε νὰ πιστέψουνε.»

«Οἱ φιλόσοφοι ξαφνίζουνε τοὺς συνειθισμένους ἀνθρώπους. Οἱ χριστιανοὶ ξαφνίζουνε τοὺς φιλόσοφους.»

«Τὸ πρῶτο πράγμα τὸ ὁποῖο χαρίζει ὁ Θεὸς σὲ μιά ψυχὴ ποὺ τὴν ἀξιώνει νὰ τὸν σιμώσει ἀληθινά, εἶναι κάποια γνώση καὶ κάποια ὄψη τοῦ κόσμου, ποῦνε ὀλίγετα ἀλλόκοτη, καὶ ποὺ μὲ δαύτῃ ἡ ψυχὴ νοιώθει τὰ πράγματα καὶ τὸν ἑαυτὸ τῆς μ' ἕναν τρόπο, ποῦνε ὀλίγετα καινούριος.»

* Ψυχικὴ γνώση εἶναι ἡ γνώση ποὺ τὴν ἀποχτᾷ ὁ ἀνθρώπος μὲ τὸ λογικὸ του. Ὁ Παῦλος λέγει γιὰ τοὺς φιλόσοφους πῶς αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουνε πνεῦμα καὶ πνευματικό, εἶναι «ὁ νοῦς τῆς σαρκὸς αὐτῶν.»

Ε.Υ.Δ. τῆς Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΟΙ έξυπνοι τούτου του κόσμου λένε πώς καταφεύγουνε στο Θεό όσοι είνε γέροντες, σακατεμένοι, συντριμένοι, όσοι δέν έχουνε έλπίδα σέ τούτη τή ζωή.

Αυτό δέν τ' άρνιέται ο Χριστιανός, έπειδής δέ φοβάται τήν καταφρόνηση, παρά ίσα ίσα λέγει πώς ο Χριστός κάλεσε κοντά του τους κουρασμένους και τους σακατεμένους. Κ' είπε πώς με καλοπέραση δά σηκώνει κανέναν στη Βασιλεία των Ουρανών' και πώς όποιος καταφρονέσει τή ζωή του, αυτός θά κερδίσει τήν ψυχή του.

Γιατί λοιπόν καταδικάζεις και περιγελάς, άμυαλε άνθρωπε, αυτές τις ψυχές, που τους άπόμεινε ο Χριστός για μονάχη έλπίδα τους; Μήπως οι άλλοι, οι νηοί κ' οι γεροί, οι φτυχισμένοι τάχα έτούτου του κόσμου, δέν είνε και τούτοι προορισμένοι για τή φθορά, που θά νάρθει ύστερ' από λίγο; Μήπως θά σταθούνε άναιώνια όπως είνε σήμερα, δίχως ν' άρρωστήσουνε, δίχως νά γεράσουνε ποτές;

Μακάριοι λοιπόν και τρισμακάριοι, όποιοι καταλάβανε πώς είνε κοπιώντες και πεφορτισμένοι από νοησίς, από τις μέρες, που κάνει τους ανθρώπους ή ψεύτικη χαρά τούτου του κόσμου νά μη νοιώθουνε πώς όποιος πιστεύεται σ' αυτόν τον κόσμο είνε δίχως έλπίδα, και πώς, άν ο άνθρωπος δέ χάσει κάθε έλπίδα από τους ανθρώπους κι' από τά πράγματα της πρόσκαιρης ζωής, δέ θά ζητήξει με δάκρυα και μ' άναστεναγμό τον Πατέρα του πούνε στον ουρανό. Νά, γιατί όποιος θά χάσει τήν ψυχή του, κείνος θά τήν έβρει. "Άκουσε τί λέγει ο άγιος Έφραίμ: «Άδελφέ, σπεύδε βαδίζεις έκουσίως έν τή στενή όδω και τεθλιμμένη, πριν βαδίσης έκουσίως ταύτην τήν στενωτέραν.»

Τούτο τó μονοπάτι το στενό και τó βασιμισμένο τράβηξε κι' ο Πασκάλ ο γάλλος, που τον δοξάζουνε για φιλόσοφο και για άνθρωπο τής έπιστήμης. Και τó τράβηξε, τον καιρό που έπρεπε, τότες που εΐτανε ακόμα νηός και τον δόξαζε ο κόσμος, κ' εΐχε όνομα μεγάλο, και καλοπέραση, και σοφία κοσμική περισή και δοξασμέγη. Κι' ο κόσμος ταράχτηκε, πώς τάχα ξεστράτισε από τον φαρδύν τó δρόμο, που περπατάνε σέ δαύτον οι άρχοντες και τά χρυσά τ' άμάξια τους, κ' οι πομπές με τά όργανα και με τά στολίδια, και τά στρατεύματα, κι' όλη ή μεγαλοπρέπεια του κόσμου, και τον εΐπανε τρελλόν, γιατί άφησε άξαφνα τούτη τήν άπλόχωρη τή στρατά, παραπατώντας τους στις χαρές τους, και κείνος έστριψε και μπήκε μοναχός του στη στενή τή γιδόστρατα που δέν περπατά σέ δαύτη κανέναν άνθρωπος πούνε στά λογικά του, παρά μονάχα κι' άνάργη κάποιος τρελλός, ή κάποιος άγροίκος τσομπάνος, είτε κανέναν στραβός πώχασε τó δρόμο και παραπλανήθηκε μαζί με τά γόδια και με τά ζωντανά που τά καταφρονά ο άνθρωπος.

Αυτός ο βλοημένος και μακαρισμένος άνθρωπος, λεγότανε Βλάσης Πασκάλ, που θά πει στη γαλλική γλώσσα Πασκαλινός, και στάθηκε άληθινά σαν τó πασκαλινό τ' άρνί, άθώς και ήμερος, και παράδωσε τον έαυτό του κουρμπάνι για τήν πίστη του Χριστού, που τον άγάπησε μ' όλη τήν ψυχή του, και μ' όλη τήν καρδιά του, και μ' όλη τή διάνοιά του, και μ' όλη τή δύναμή του.

Γεννήθηκε σέ μια πολιτεία που τή λένε Κλερμόν, στά 1623, τον καιρό που ή Γαλλία εΐτανε σέ μεγάλη δόξα, κ' εΐχε πολλούς ανθρώπους ξακουσμένους στη σοφία. Ο πατέρας του εΐτανε μεγάλος άρχοντας από σόγι έπίσημο. Κ' έπειδής ήτανε μοναχογιός σαν τον Ίσαάκ, και στολισμένος με χάρες πολλές και με φερσίματα τρυφερά, ο πατέρας του τον άγαπούσε περισσότερο από κάθε μέτρο, και δέν τον μπιστεύτηκε σέ κανένα άλλον νά τον δασκαλέψει, παρά τον σπούδαξε άτός του, έπειδή κι' ο ίδιος ήτανε σοφός σέ κάθε έπιστήμη. Τον δίδαξε λοιπόν γλώσσες πολλές, ιδιαίτερα τή λατινική και τήν έλληνική, που τις έμαθε και τις έγραφε σά νάτανε ρωμαίος κ' έλληνας. Κοντά στις γλώσσες, τον δίδαξε κάθε λογής έπιστήμη και θεωρία, για τά φυσικά φαινόμενα, και για ό,τι βρήκε ο άνθρωπος με τó μυαλό του. Και τó μυαλό εκείνου του παιδιού εΐτανε κάποιο πράγμα όλότελα άσυνείδητο, κι' άπίστευτο, ένα τρυπάνι που τρυπούσε τó κάθε τι ως που νά φτάξει στη ρίζα του, και τόσο παραπάνου από τó συνειθισμένο μέτρο που βρίσκουνται οι πιο φιλόμυαλοι άνθρωποι, ώστε νάπορούνε όσοι τó γνωρίζανε και νά τόχουνε σαν κάποιο πλάσμα παράδοξο. Κι' ο φτυχισμένος ο πατέρας δόξαζε τó Θεό (γιατί εΐτανε εύσεβέστατος) και σά νάβλεπε ένα περιστέρι άπάνου στο στήθος του, όπως ο πατέρας του Ώριγένη, και τó κρουφοκάμαρωνε, κ' έτρεμε μήν του τó πάρει ο θάνατος, όπως συνειθίζει νά τά πέρνει τά τέτοια πλάσματα που ξεπερνάνε τους άλλους ανθρώπους στη σοφία και στην καλωσύνη.

Έτσι πρόκοβε ο Βλάσης, κι' όχι μονάχα μάθαινε παρευτός ό,τι του δίδαχνε ο πατέρας του, παρά και γύρευε πολλές φορές νά βρει ο ίδιος από κάποιο καινούριο δρόμο τήν αίτία σέ κάθε πράγμα, όποτε δέν εΐτανε ή άπόκριση, σέ όποιο πράγμα ρώταγε, όλότελα καθαρή και στερεή. Και σαν κολλούσε ο νους του σέ κάποια σκέψη, δέν τήν άφηνε ποτές μέρα και νύχτα, μόνο σκάλιζε με τó σκαπέλο του μυαλού του, ως που νά βρει κάτι τις που νά τον αναπάψει.

Μια μέρα, τήν ώρα που τρώγανε, κάποιος χτύπησε με τó μαχαίρι ένα πιάτο και καμπάνισε, μα σαν έβαλε τó χέρι του άπάνου στο πιάτο, παρευτός βουβάθηκε. Τó παιδί ρώτηξε τότες για ποιάν αίτία γινότανε αυτό τó πράγμα, κ' έπειδής δέ ξεδίφασε όλότελα τó μυαλό του από κείνα που του εΐπανε, άποτραβήχτηκε

μοναχό του κ' έγραψε ένα τετράδιο για τον ήχο και για τὸ πὼς μεταδίνεται, κι' άλλα πολλά άπάνου σ' αυτό τὸ ζήτημα. Κ' εἶτανε τὸ βλογημένο μονάχα δώδεκα χρονῶ.

Ένας τέτοιος κοφτερός νοῦς ὀλοένα γύρευε νά εἰσχωρέσει σὲ κάποια κλειδωμένα πράγματα, πού βρίσκει φχαρίστηση τὸ μυαλό νά τὰ ξεδιαλύνει, και για τοῦτο ὁ πατέρας του φυλαγότανε νά τὸν φέρει σὲ συνάφεια μετὴ γεωμετρία και μετὰ μαθηματικά, γνωρίζοντας τὴ φλογερὴ τὸν κλίση για τὴν ἐπιστήμη, και θέλοντας νά τὸν φυλάξει ἀπὸ τὴν κούραση, ἐπειδὴς εἶτανε σὲ κορμί φιλάσθενος. Ὁ πατέρας τὸν εἶτανε δεινὸς στὰ μαθηματικά και συζητούσε συχνά μ' ἄλλους σοφοὺς ἀπάνου σ' αὐτὴ τὴν ἐπιστήμη. Και μ' ὄλο πού ἔκρυβε τὰ βιβλία τῆς γεωμετρίας ἀπὸ τὸ γυιό του, κάποια μέρα, ἐπειδὴς τὸν παρακάλεσε νά τοῦ πεῖ τί εἶνε ἡ γεωμετρία, τοῦ μίλησε μετὰ λίγα λόγια για δαῦτη, μὰ τοῦ παράγγειλε νά μὴν ἐπιδοθεῖ σὲ τούτη τὴν ἐπιστήμη. Μολαταῦτα, αὐτὸ τοῦ ἔφταξε, κ' ἐπιδόθηκε στὴ γεωμετρία μετὰ πολὺ ζήλο, ἀποτραβηγμένος στὴν κάμαρά του, δίχως νά γνωρίζει μήτε τὸ πὼς λέγανε τὸν κύκλο και τὸ τρίγωνο, και δίχως νά μάθει τίποτα ἀπὸ ἄλλον ἄνθρωπο εἶτε ἀπὸ βιβλίο, ὥστε σὲ λίγον καιρὸ ἔφταξε ἴσαμε τὸ βιβλίο τοῦ Εὐκλείδη, ἕνα πρᾶγμα τόσο ἀκατανόητο. Σάν τὸν ρώτηξε ὁ πατέρας του κ' εἶδε μετὰ τί τρόπο μπόρεσε νά γεννήσει ἀπὸ τὸ νοῦ του τὰ καθέκαστα τούτης τῆς ἐπιστήμης ὀλομόναχος, δὲν εἶπε τίποτα, παρά πῆγε σ' ἕναν σοφὸ φίλο του, και πρὶν νά τοῦ μιλήσει τὸν πῆρανε τὰ δάκρυα ἀπὸ τὴ χαρὰ του. Κι' ὁ φίλος του, σάν ἔμαθε γιατί ἔκλαιγε, και πού εἶχε φτάσει ἐκεῖνο τὸ παιδί μονάχο του, ἀπόρησε, κ' εἶπε στὸν πατέρα του πὼς εἶτανε κρῖμα νᾶνε κλειδωμένη μὰ τέτοια διάνοια.

Ἀπὸ τότες ἐπιδόθηκε στὴ γεωμετρία μ' ὄλη τὴν ψυχὴ του, ἐπειδὴ τούτη ἡ ἐπιστήμη χόρταινε τὴ δίψα πούχε νά ψάχνει για τὴν ἀλήθεια. Κι' ὄντας ἀκόμα δεκάξη χρονῶ πρόκοψε τόσο πολὺ, πούγραψε ἕνα βιβλίο για τὰ Κωνικά, πού λέγανε οἱ σοφοὶ πὼς, ἀπὸ τὸν Ἀρχιμήδη ὡς τὰ τότες, δὲν εἶχε ἄνθρωπος γράψει τέτοια πράγματα.

Δεκαοχτῶ χρονῶ σοφίσθηκε μὰ μηχανὴ πῶκανε λογοριασμούς δίχως νά ξέρει μαθηματικά κείνος πού τὴ μεταχειριζότανε. Εἰκοσιδύο χρονῶ, βρῆκε τὸ γιατί δὲν ὑπάρχει πούθενά ἀδειος τόπος μέσα στὴ φύση, βασισμένος στὰ πειράματα τοῦ Τοριτσέλλι, κι' ἀπόδειξε καθαρά, πὼς ἡ αἰτία εἶναι τὸ βάρος πῶχει ὁ ἀγέρας, κι' ὄχι γιατί ἡ φύση φοβάται τὸν ἀδειανὸ τὸν τόπο, ὅπως λέγανε ὡς τὰ τότες.

Τοῦτο εἶτανε τὸ τελευταῖο πρᾶγμα πῶκανε ὁ Πασκάλης για τὴν ἐπιστήμη. Γιατί ὁ Θεὸς ἔρριξε τὴν ἀχτίνα του ἀπάνου του, κι' ἀπὸ τότες παράτησε κάθε γνώση κοσμικὴ και κάθε φιλοσοφία, κι' ἀφοσιώθηκε στὰ ἕρησκευτικά. Κι' ἡ ἀλήθεια πού βρῆκε ἐκεῖ μέσα τοῦ φάνηκε τόσο μεγάλη και φοβερὴ, και τόσο φανερὴ, ὥστε ἴσαμε πού πέθανε δὲ σήκωσε τὰ μάτια του ἀπὸ δαῦτη, παρά ἔζησε μονάχα για

τὸ Θεὸ και για τίποτ' ἄλλο, ἐπειδὴς ἔνοιωσε καλά τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ πού εἶπε στὴ Μάρθα πὼς καταγινότανε μετὰ πολλά, ἐνῶ ἕνα εἶναι κείνο πού χρειάζεται στὸν ἄνθρωπο. Κι' αὐτὸς ὁ δυνατὸς ὁ νοῦς πού θράφηκε μετὰ τὴν γνώση και μετὰ τὴν φιλοσοφία, πέρασε τὴν ὑπόλοιπη ζωὴ του ἐφαρμόζοντας μετὰ ἔργα τὸ φοβερὸ λόγο πού εἶπε ὁ ἀπόστολος Παῦλος «πᾶν τὸ μὴ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστίν».

Αὐτὴ ἡ ἀπέραντη διάνοια, πού ὀλοένα εἶτανε διψασμένη ἀπὸ τὴν περιέργεια, μονομιάς εἰρήνευσε και γίνηκε σὰ μωρὸ παιδί πού δὲ γνωρίζει τίποτα. Κι' ἀκόμεινε ἀπλὸς ἴσαμε πού πέθανε, μελετώντας τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ «ἡμέρας και νυκτός.» *

Ὅποιος θέλει νά μάθει τὰ καθέκαστα τῆς ζωῆς του μπορεῖ νά διαβάσει τὸ βιβλίο πούγραψε για τὸν Πασκάλ ἡ ἀδερφή του, μετὰ πολλὴ ἀγάπη και μετὰ πολλὴ εὐσέβεια γραμμένο.

Ἐἴησε ὀλοένα ἄρρωστος, φχαριστώντας τὸ Θεὸ για ὄλα. Ἦθελε πάντα νά μὴ φχαριστιέται τὸ κορμί του, παρά νά παιδεύεται, σὰ νᾶτανε κανένας ἀπὸ κείνους τοὺς ἀναχωρητὲς τῆς Νιτρίας ἡ τῆς Μεσοποταμίας, ἀφοῦ εἶτανε ζωσμένος κατακρέατα ἕνα ζουνάρι σιδερένιο γεμάτο ἀπὸ καρφία, πού τ' ἀνακαλύφανε σάν πέθανε, τὴν ὥρα πού τὸν σαβανώσανε.

Ὅ,τι εἶχε, τῶδινε-στοὺς φτωχοὺς, κι' ὅπως ἕνας ἄλλος ζηλεύει τὴν καλοπέραση, αὐτὸς ζήλευσε τὴ φτώχεια. Για τοῦτο ἔγραψε στὰ χαρτιά του: «Ἀγαπῶ τὴ φτώχεια γιατί κι' ὁ Χριστὸς μας τὴν ἀγάπησε».

Ὀλοένα δόξαζε τὸ Θεὸ, ἄρρωστος και βασανισμένος, σάν τὸν Ἰῶβ. Ὅποιος θέλει νά κλάψει, ἄς διαβάσει τὴ ζωὴ του για νά δεῖ βάσανα βαρειά. Και τὰ τράβηξε ὁ καλότυχος μετὰ ὑπομονὴ και μετὰ ἡσυχία, πιστεύοντας πὼς ὁ Θεὸς «μαστιγεῖ υἱὸν ὃν παραδέχεται».

Τὸ φαγητὸ του τῶδινε στοὺς φτωχοὺς, τὰ ρούχα του, τὰ ὑπάρχοντά του, ὅ,τι εἶχε, μετὰ χαρὰ τὸ χάριζε στοὺς δυστυχημένους, «ὁ ἐλεῶν ἐν ἰλαρότητι».

Οἱ φτωχοὶ εἶτανε οἱ φίλοι του, και για νᾶνε σάν και δαύτους, ἔγινε και κείνος φτωχός, γιατί ἐξὸν ἀπὸ τᾶλλα, δὲν ἄφησε μήτε χαλὶ στὸ σπίτι του, μήτε ἄλλο τίποτα, πού νά τὸν χωρίζει ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους του τοὺς φίλους. Ὅλα τοῦτα τὰ θωροῦσε ἀνώφελα, καθὼς και κάθε τι πού τὸν φχαριστοῦσε, ἄς εἶτανε και τὸ πῶ τιποτένιο, κ' ἕνα παρτοκάλλι, τῶχε για ἁμαρτία, ἐπειδὴς δὲν εἶτανε σὲ θέση νά τῶχουνε ὄλοι οἱ ἄνθρωποι. Νήστευε σάν ἀσκητὴς, κ' ἔκανε τὴν προσευχὴ του μέρα νύχτα, βρίσκοντας τὴ χαρὰ μονάχα σὲ δαῦτη και στὴ συναναστροφή μετὰ τοὺς ἀπλούς και θειοφοβούμενους ἄνθρώπους.

Ἐπειδὴ πολὺς κόσμος ρωτοῦσε για τὴν ὑγεία του κ' ἤθελε νά τὸν βλέπει, για νά

* «Ψυχὴ σιλωθθεῖσα τῇ τοῦ Θεοῦ μνήμῃ, και τῇ ἀκοιμήτῳ ἀγρυπνίῳ νυκτός και ἡμέρας, ἐκεῖ οἰκοδομῆ ὁ Κύριος ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς νεφέλην σκέπουσάν αὐτὴν ἐν ἡμέρῳ, και φωτὶ πυρός διαυγάζει τὴν νύκτα» ἔσωθεν τοῦ γνώστου αὐτῆς φῶς λάμπει.»
(ἅγιος Ἰσακὸς ὁ Σύρος)

ἀκούγει κείνη τῆ γλυκύτατῆ τῆ λαλιά, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸν στεναχωροῦσε, γιατί δὲν ἤθελε νὰ δείχνουνε οἱ ἄλλοι καμμιάν ιδιαίτερη φροντίδα γιά τὸ πρόσωπό του, οὔτε κ' οἱ δικοὶ του, κ' ἔλεγε πὼς ἓνα τέτοιο πρᾶγμα εἶτανε ἀδικο, νὰ τὸν ἀγαπᾶνε τόσο πολὺ, ἐνῶ ἄλλες ψυχές ζούσανε καταφρονεμένες.

Δὲν ξεχώριζε ἀνάμεσα σὲ φίλους καὶ σὲ ὀχτρούς, κ' ἐπειδὴς καὶ στοὺς κακοὺς μιλοῦσε μὲ τὴν ἴδια γλυκύτητα, κ' οἱ δικοὶ του πολλὰς φορὲς παραξενευόντανε, τοὺς ἔλεγε: «Μὴ σᾶς φαίνεται παράξενο, δὲν τὸ κάνω ἀπὸ καλωσύνη, τὸ κάνω ἀπὸ ἀφηρημάδα· δὲ θυμᾶμαι νὰ μούκανε τίποτα τούτος ἢ ἐκεῖνος». Καὶ μιλοῦσε ἔτσι, αὐτὸς ποῦχε ἓνα θυμηγικό πού δὲν τῶχε ἄλλος ἄνθρωπος. Κι' ὁ γλυκὸς ὁ τρόπος του κ' ἡ πραότητά του ἔκανε νὰ σασιζοῦνε καὶ νὰ δακρρίζουνε κ' οἱ ἴδιοι οἱ ἄνθρωποι πού περιμένανε νᾶνε κακιωμένους μαζί τους.

Κι' ὅλη τούτη ἡ καλωσύνη ἔβγαινε ἀπὸνα κορμὶ πού εἶτανε ἀρρωστο ὀλοένα, καὶ βασανίζοτανε δίχως νὰ βρεῖ ἀνάπαυη. Ὅλοένα δόξαζε τὸ Θεό, γιατί ἔλεγε πὼς δίχως τὴν ἀρρώστεια δὲ θᾶπλωνε τὰ χέρια του νὰ παραδοθεῖ στὸν πατέρα του πού βλέπει στὰ κρυφὰ καὶ ξετάζει τίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων. Γιά τοῦτο, τὸ πιὸ ἀγαπημένο βιβλίό του εἶτανε τὸ ψαλτήρι, ὕστερ' ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο, καὶ πρὸ πάντων ὁ ψαλμὸς 118, πού λέγει «Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδοῖ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ Κυρίου. Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλη καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν».

Ἡ χαρὰ του κ' ἡ εὐτυχία του εἶτανε νὰ πηγαίνει στὴν ἐκκλησία μὲ τόση εὐσέβεια καὶ μὲ τέτοιαν ἀπλότητα, πού ν' ἀποροῦνε ὅσοι γνωρίζανε τὴ δύναμη τοῦ μυκλοῦ του, κ' ἓνας ἄνθρωπος εὐσεβὴς καὶ σοφὸς στὰ θρησκευτικά, εἶπε κάποτε, πὼς ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ φανερῶνεται στὰ μεγάλα τὰ πνεύματα ἀπὸ τὰ μικρὰ τὰ πράγματα, καὶ στοὺς συνειθισμένους ἀνθρώπους ἀπὸ τὰ μεγάλα. Ἡ ἀπλότητά του εἶτανε πρᾶγμα συγκινητικό στὸ ἔπακρο, γιά ἓνα μυαλό σάν τὸ δικό του.

Σάν ἀρρώστησε τὴν τελευταία φορὰ, ζήτηξε νὰ ξομολογηθεῖ τίς ἁμαρτίες του, καὶ περιμέναε τὸ θάνατο μὲ ἡσυχία. Τίς τελευταίες μέρες μιλοῦσε ὀλοένα γιά τοὺς φτωχοὺς, καὶ νοιαζότανε περισσότερο γιά δαυτοὺς παρὰ γιά τὸν ἑαυτό του. Μάλιστα φοβότανε μήπως γιάνει, κ' ἔλεγε στοὺς δικούς του: «Ξέρω τί ἐπικίνδυνο πρᾶγμα εἶνε ἡ ὑγεία». Καὶ σάν τοὺς ἔβλεπε νὰ πικραίνονται, τοὺς ἔλεγε: «Μὴ μὲ λυπόσαστέ· ἡ ἀρρώστεια εἶνε ἡ ἀληθινὴ κατάστασι πού πρέπει νὰ βρῖσκεται ὁ χριστιανός, γιατί μὲ τούτη εἶνε ὅπως ἔπρεπε νᾶνε, μέσα στὴν ἀγωνία καὶ στὸν πόνο, στερημένος ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ κ' ἀπὸ τίς ἡδονὰς τῆς σάρκα, λευτερωμένος ἀπ' ὅλα τὰ πάθη πού τὸν βασανίζουνε σ' ὅλη τὴ ζωὴ του, δίχως φιλοδοξία, δίχως φιλαργυρία, περιμένοντας ὀλοένα τὸ θάνατο».

Ζήτηξε γιά χάρη νὰ τοῦ πᾶνε, στὸ μέρος πού κειτότανε, ἓναν ἄλλον ἀρρωστον, φτωχό

καὶ παραπεταμένον, καὶ νὰ τὸν λατρεύουνε μὲ τὴν ἴδια ἔγνοια πού λατρεύανε καὶ κείνον, ὥστε νᾶχει κάποια παρηγορία καὶ νὰ μὴν τὸν βασανίζει ἡ σκέψη πὼς αὐτὸς τάχε ὅλα μὲ ἀφθονία, τὴν ὥρα πού ἄλλοι βρῖσκονται στὴν ἴδια θέση μὲ κείνον καὶ δὲν ἔχουνε τίποτα γιά ν' ἀνακουφιστοῦνε. Κι' ὁ παπᾶς τ' ἀποκρίθηκε πὼς θὰ κυτάξει νὰ κάνει τὸ θέλημά του, μὰ πὼς θᾶτανε καλύτερα, σάν σηκωθεῖ ἀπὸ τὰ ρούχα, νὰ τοῦ βᾶνει κάνονα νὰ ὑπηρετᾶ ἓναν γέρο ἀρρωστον ὡς πού νὰ πεθάνει.

Σάν κατάλαβε πὼς δὲ θὰ τοῦ δίτανε τὸ σύντροφο πού ζήτηξε, παρακάλεσε τὴν ἀδερφή του νὰ τὸν σηκώσουνε καὶ νὰ τὸν πᾶνε στὸ νοσοκομεῖο πού εἶχανε τοὺς ἀγιάτρευτους, γιά νὰ πεθάνει ἀνάμεσα στοὺς φτωχοὺς. Μὰ οἱ γιατροὶ τοῦ εἶπανε πὼς δὲ στρέγουνε νὰ τὸν μετατοπίσουνε στὴν κατάστασι πού βρῖσκότανε. Καὶ ἕκείνος ὁ μακάριος ἔκλαιγε καὶ παρακαλοῦσε νὰ τοῦ κάνουνε τούτη τὴ χάρη μόλις γυρίσει λίγο στὰ καλύτερα.

Στίς δεκαεπτὰ τ' Αὐγούστου κατὰ τὰ μεσάνυχτα γύρεψε νὰ μεταλάβει τ' ἅγια Μυστήρια, καὶ σάν μπῆκε ὁ παπᾶς μὲ τ' ἅγιο ποτήριο, μ' ὅλη τὴν ἀδυναμία ποῦχε, ἀνασηκώθηκε ὁ τρισμακάριος καὶ στάθηκε γονατιστός, καὶ μετάλαβε τρέμοντας, κ' ὕστερα εἶπε: «Ὁ Θεὸς νὰ μ' ἐλεήσει».

Κοιμήθηκε στίς 19 τ' Αὐγούστου 1662, τὴν αὐγὴ, σὲ ἡλικία τριανταενηνὰ χρονῶ.

* *

Ὑστερα ἀπὸ μὰ τέτοια ζωὴ ἀφιερωμέν, μονάχα στὸ Θεό, πολλοὶ θὰ ποῦνε πὼς ὁ Βλάσιος Πασκάλ ἁγιασε. Μὰ δὲν ἁγιασε, γιατί κυτάξε τί λέγει ὁ ἴδιος, πού γνώρισε καλὰ τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ: «Γιά νὰ γίνει ἓνας ἄνθρωπος ἅγιος, πρέπει νὰ ἀξιωθεῖ τῆ θεῖα χάρη· κ' ὅποιος ἀμφιβάλλει, δὲ γνωρίζει τί εἶνε ὁ ἅγιος καὶ τί εἶνε ὁ ἄνθρωπος».

* *

Ἀπὸ τὰ γραψίματα τοῦ Πασκάλ εἶχα κάνει ἓνα τετράδιο γιά τὸν ἑαυτό μου. Μὰ κάποιοι καλοὶ φίλοι μου εἶπανε νὰ τὰ δώσω στὸν τύπο, γιατί θὰ εἶχανε πολλὴ ὠφέλεια ὅσοι θὰ τὰ διαβάζανε, ἐπειδὴς ὁ Πασκάλ δὲν εἶτανε ἓνας χριστιανός σάν καὶ κείνους πού θέλουνε νὰ συμβιβᾶσουνε τὴν καλοπέρασι μὲ τὸ Χριστιανισμό· μὰ ἓνας Χριστιανός ἀληθινός σάν καὶ κείνους πού βγήκανε στὴν Ἀνατολή, καὶ πού δὲ γνωρίζουνε συμβιβασμό. Γιατί συμβιβασμός θὰ πεῖ προδοσία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἰούδας, ὅσον καιρὸ εἶτανε μαζί μὲ τὸ Χριστὸ πάσκιζε νὰ συμβιβᾶσει τίς ἐγκόσμιες φιλοδοξίες ποῦχε κρυμμένες μέσα του, μὲ τὸ πῦρ πῶβγαινε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ στὸ τέλος, σάν εἶδε πὼς ὁ δάσκαλός του δὲν ἔκανε κανένα συμβιβασμό μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου, παρὰ πήγαινε νὰ πεθάνει μὲ ντροπιασμένο θάνατο, ἔτρεξε καὶ τὸν πρόδωσε.

Ὁ Πασκάλ ἦτανε ἓνα μυαλό πολὺ εὐφραϊκό, ἐρευνητικό, ἐπιστημονικό, ποῦθελε νὰ

τ' αναλύσει όλα. Για τούτο είνε σημείο μεγάλο για όσους έχουνε πολλή έμπιστοσύνη στην έπιστήμη και στη φιλοσοφία, πούνε στον καιρό μας τόσοι πολλοί, όλος ο κόσμος, κι' από τούτο δέν μπορούνε να δεχτούνε μέσα στην καρδιά τους μι' αθησκεία πού δέν έχει σχέση με τ'ό μυαλό. Ο Πασκάλ γράφει κάπου πώς «ό Χριστιανισμός είνε μι' αθησκεία της καρδιάς κι' όχι τού μυαλού». Κι' όσοι την ψευτοδέχονται, την κάνουνε πρώτα φιλοσοφία, τη δυναμώνουνε με τ'α στηρίγματα της έπιστήμης, κι' έτσι τη δέχονται. Σε τέτοιους παραλογισμούς καταγίνε μονάχα οι πολύ λογικοί άνθρωποι. Δέ νοιώσανε πώς ή πίστη είνε ούσια όλότελα διαφορετική από την πειθώ πού έχει μέσα ο συλλογισμός. Θέλουμε ν' αποδείξουμε τ'ό Θεό, κι' ύστερα να τον πιστέψουμε. Ο φιλόσοφος Σέσωφ λέγει: «Μι'α φορά ο Δαυίδ έγραψε: Είπεν άφρων έν τη καρδίη αυτού: ουκ έστι Θεός. Τώρα θέλουμε και να τον αποδείξουμε κίόλας».

Το λοιπόν, ίσως φωτιστούνε πολλοί από τ'ο παράδειγμα τού Πασκάλ, πού έχει δικαίωμα, περισσότερο από κάθε άλλον, να μ'ας πει πόσο άνόητος είνε ο άνθρωπος πού θέλει με τέτοια μέσα να σιμώσει τ'ό Θεό, όπου μ'ας παράγγειλε να γυρίσουμε πίσω και να γίνουμε σάν τ'α παιδιά. Γιατί ο ίδιος είτανε άρματωμένος, όσο κανένας άλλος, με τ'α άρματα πού τόσο τ'α τιμάνε οι τέτοιοι ψευτοχριστιανοί, και μολαταύτα τ'α πέταξε από πάνου του, όχι μονάχα σάν άδιαφόρετα, αλλά και σ'α βλαβερά, και μάλιστα σιχαμερά για όποιον ποθει να πέσει στην άγκαλιά τού Χριστού σάν νήπιο. Αυτός δέν είτανε Χριστιανός με κείνον τόν τρόπο πούνε ο τύπος τού σημερινού Χριστιανού. Αυτός στάθηκε άληθινός μαθητής τού Χριστού, παράδωσε τόν έαυτό του στο Χριστό, κι' όπως λέει ο Παύλος «δέν ζούσε αυτός, παρά ζούσε μέσα σ' αυτόν ο Χριστός». Για τούτο ή εύλαβεία του δέν είνε μι'αν ήθικολογία κοινωνική, πού μπορούσε να γίνει και χωρίς τόν Χριστό, όπως κάνανε οι πριν Χριστού ήθικολόγοι, κι' όπως κάνουμε οι Χριστιανοί πούνε οργανωμένοι με κάποιο κοσμικό σύστημα, αλλά ή πίστη στο άποκαλυπτικό πνεύμα τού Χριστιανισμού, σ'α μυστήρια και στους ιερούς τύπους της θησκείας, πού μόνο με δαύτη αξιώνεται ο άνθρωπος τ'η θεία χάρη και τ'η φλογερή αγάπη στο Θεό και στον άνθρωπο, όπου δέν είνε εκείνο τ'ο στεγνό ένδιαφέρον για τίς ύλικές ανάγκες τού διπλανού μας, πού τ'ο λένε φιλανθρωπία κι' έλεημοσύνη, αλλά ή άληθινή ή αγάπη πού καίει την καρδιά και σμίγει την μι'α ψυχή με την άλλη σ'έναν δεσμό όλότελα διαφορετικών άπ' όλους τούς άλλους. Άνάμεσα σ'α όσα έγραψε ή αδερφή τού Πασκάλ, για τ'η ζωή του, βρίσκονται και τ'α παρακά-

του: «Μ'ας έλεγε ο αδερφός μου πώς μ'ας δίνει μεγάλη ωφέλεια τ'ο να συναναστρεφόμεστε με τούς φτωχούς, γιατί έτσι θ'α βλέπουμε όλοένα τ'α βάσανά τους, και μάλιστα σάν άρρωστήσουνε βαρεία και δέν έχουνε μήτε τ'α πιό άναγκαζόμενα πράγματα' και τότες θ'α πρέπει ν'αχει κανένας πολύ σκληρή καρδιά για να μη ύελήσει να στερηθει με προθυμία κάποιες άνώφελες αναπάψεις και κάποιες περιττές εύκολίες της ζωής του. Αυτά τ'α λόγια πού μ'ας έλεγε άνάβανε μέσα μας τ'ο ζήλο να βοηθήσουμε τούς άλλους, και ψάχναμε να βρούμε τόν τρόπο για να κάνουμε κάποια μεγάλη φιλανθρωπική όργάνωση, πού να μπορεί να βοηθ'α τούς φτωχούς. Έκείνος όμως δέν τ'αβρισκε καλό ένα τέτοιο πράγμα, κι' έλεγε πώς ο Χριστός δέν μ'ας παράγγειλε να κάνουμε τίς έντολές του όλοι μαζί, μα χωριστά ο καθένας μας' κι' ότι είχε την ίδια πώς ο Θεός φχαριστιέται περισσότερο με τ'ο να ύπηρητ'α ο χριστιανός τούς φτωχούς φτωχικά, δηλαδή ο καθένας κατά τ'η δύναμή του, χωρίς να γεμίζουμε τ'ο μυαλό μας με τούτα τ'α μεγάλα τ'α σχέδια, πού έχουνε μέσα τους εκείνο τ'ο επίδειχτικό πνεύμα πού τ' αποστρεφότανε στο κάθε τι».

Όσο για τ'αλλο πού είπα προτύτερα για κείνους πού έχουνε την ίδια πώς ο Χριστιανισμός είνε μι'α φιλοσοφία, και σάν τέτοια τόν δέχονται, και μάλιστα θέλουμε να τόν στηρίξουμε με την έπιστήμη και με τ'α λογικά τ'α όπλα, για να μη μιλήσω για κείνα τ'αλλα τ'α έλεύθερα πνεύματα, πού κάνουμε στο Θεό τ'η χάρη να τόν πιστεύουμε έλεύθερα, με έπιστημονική αξιοπρέπεια, άκουσε κάποια λιγοστά, άπ' όσα γράφει ο Πασκάλ επάνω σε τούτο τ'ο ζήτημα:

«Ο άνθρωπος γνωρίζει τ'ο Θεό άληθινά μονάχα με τ'ο Χριστό. Άπορώ με πόσο θάρρος καταπιάνονται κάποιοι ν' αποδείξουμε τ'ο Θεό, μιλώντας στους άπιστους για να τούς κάνουμε να πιστέψουμε. Για ν' αποδείξουμε πώς ύπάρχει Θεός στον κόσμο, αρχίζουμε πρώτα πρώτα από τ'α έργα της φύσης. Δέν θ'αν άπορούσα, αν μιλούσανε σε ανθρώπους πού πιστεύουμε. Γιατί είνε άλήθεια, πώς όσοι έχουνε ζωντανή πίστη μέσα στην καρδιά τους, βλέπουμε όλοφάνερα πώς ο,τι ύπάρχει στον κόσμο, είνε πλασμένο από τ'ο Θεό πού προσκυνώνε. Άλλά σε κείνους πού μέσα τους είνε σβυσμένο τ'ο φώς έτούτο, και θέλουμε να τ'ο ξαναδώσουμε τούτοι οι άνθρωποι πούνε στερημένοι από την πίστη κι' από τ'η θεία χάρη, και πού ζητ'ανε μ'όλο τ'ο φώς τ'ο δικό τους να βρουνε μέσα στη φύση τ'ο κάθε τι πού μπορεί να τούς οδηγήσει σε τούτη τ'η γνώση, και πού δέν βρίσκουμε άλλο τίποτα, παρά μονάχα σκοτάδι και έρεβος, αυτοί λοιπόν να λένε στους άλλους πώς φτάνει να γυρίσουμε να δούνε τ'ο πιό τιποτένιο πράγμα άπ' όσα βρίσκονται γύρω τους, και τότες θ'α δούνε τ'ο Θεό όλοφάνερα, και για μονάχη απόδειξη έτούτου τού μεγάλου και σπουδαίου μυστήριου, τούς παρουσιάζουμε τ'ο δρόμο πού

* Κ' ή Ίνδική θησκεία λέγει: «Αιτία της θλίψης δέν είνε τ'ο να λείπει από τόν άνθρωπο ή γνώση, μα είνε ή άπιστία. Τ'η λύτρωση δέν τ'η φέρνει ή γνώση, αλλά μονάχα ή πίστη στο πρόσωπο τού Θεού κι' ή αγάπη πού αναβρ'ίζει από τούτη την πίστη.

(Κατά τ'ο σοφ'ο Ραμανούγια).

τραβά τὸ φεγγάρι εἴτε τᾶστρα, κ' ἔχουνε τὴν ἰδέα πὼς τελέψανε τούτη τὴν ἀπόδειξη μὲ μὰ τέτοια θεωρία, αὐτοὶ λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι δὲν κατορθώνουνε ἄλλο τίποτα, παρὰ νὰ κάνουνε τοὺς ἄλλους νὰ πιστέψουνε πὼς ἡ θρησκεία μας ἔχει πολὺ ἀδύνατες ἀποδείξεις γιὰ νὰ κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ τὴν πιστέψει. Καὶ γνωρίζω ἀπὸ τὴ δική μου τὴν κρίση κ' ἀπὸ τὴν πείρα μου, πὼς δὲν ὑπάρχει ἄλλο πρᾶμα πὸν νὰ τοὺς κάνει νὰ τὴν περιφρονήσουνε, ὅσο μὰ τέτοια ἀντίληψη γιὰ τὴν πίστη.

«Μὰ ἡ Γραφή πὸν τὰ γνωρίζει καλύτερα ἀπὸ μᾶς τὰ θεϊκὰ τὰ πράγματα, δὲ μιᾶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο. Ἀλλὰ λέγει ἰσα ἰσα πὼς ὁ Θεὸς εἶνε ἕνας Θεὸς κρυμμένος, καὶ πὼς ἀπὸ τότε πὸν ἔλεσε ἡ φύση στὴν ἀμαρτία, ἄφησε τοὺς ἄνθρώπους νὰ μέσουνε σὲ μὴν ἀποτίφλωση, ἀπ' ὅπου δὲ μπορούνε νὰ βγοῦνε παρὰ μονάχα μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, καὶ πὼς παρεκτὸς ἀπὸ τὸ Χριστό, μὲ κανέναν τρόπο δὲ μπορεί ὁ ἄνθρωπος νὰρθεῖ σὲ συνάφεια μὲ τὸ Θεό. «Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου· καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν Υἱὸν εἰ μὴ ὁ Πατήρ, οὐδὲ τὸν Πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ Υἱὸς καὶ ὃ βούληται ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψαι (Ματθ. ια')».

Καὶ σ' ἄλλο μέρος γράφει: «Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε ὁ σκοπὸς γιὰ τὸ κάθε τι, καὶ τὸ κέντρο πὸν σὲ αὐτὸ κλίνουνε ὅλα τὰ πάντα. Ὅποιος τὸν γνωρίζει, γνωρίζει τὴν αἰτία γιὰ ὅλα τὰ πράγματα». Ὅσοι χάνουνε τὸ δρόμο, τὸν χάνουνε γιὰτὶ δὲ βλέπουνε ἕνα ἀπὸ τούτα τὰ δυὸ τὰ πράγματα. Μπορεῖ λοιπὸν κανένας νὰ γνωρίζει τὸ Θεό δίχως νὰ γνωρίζει τὴν ἀθλιότητά του, ἢ νὰ γνωρίζει τὴν ἀθλιότητά του, δίχως νὰ γνωρίζει τὸ Θεό. Ἀλλὰ δὲ μπορεί νὰ γνωρίζει κανένας τὸ Χριστό, δίχως νὰ γνωρίζει μαζί καὶ τὸ Θεό καὶ τὴ δική του τὴν ἀθλιότητα».

Κι' ἄλλου γράφει: «Ὁ ἄνθρωπος δὲν καταλαβαίνει τίποτα ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἂν δὲν πάρει γιὰ βάση πὼς ὁ Θεὸς θέλησε ἄλλους νὰ τυφλώσει κ' ἄλλους νὰ φωτίσει».

Κι' ἄλλου γράφει: «Οἱ τέτοιες ἀποδείξεις γιὰ τὴν ὑπαρξη τοῦ Θεοῦ, δὲ μπορούνε νὰ μᾶς ὀδηγήσουνε παρὰ μονάχα στὴ θεωρητικὴ γνώση τοῦ Θεοῦ: καὶ τὸ νὰ τὸν γνωρίσουμε μ' ἕναν τέτοιον τρόπο μοναχά, εἶνε σὰ νὰ μὴν τὸν γνωρίσαμε ὀλότελα».

Κι' ἄλλου γράφει: «Ὁ Θεὸς τῶν χριστιανῶν δὲν εἶνε ἕνας Θεὸς πὸν δημιούργησε μονάχα κάποιες ἀλήθειες γεωμετρικὲς καὶ τὴν τάξη τῶν στοιχείων. Ἐναν τέτοιον Θεό νοιώθανε οἱ εἰδωλολάτρεις κ' οἱ ἐπικούρειοι».

Καὶ σ' ἄλλο μέρος γράφει: «Ὅλοι τούτοι πὸν ζητᾶνε τὸ Θεό ἔξω ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστό καὶ πὸν σταματᾶνε μέσα στὴ φύση, ἢ δὲ βρίσκουνε κανένα φῶς πὸν νὰ τοὺς ἱκανοποιήσει, ἢ καταντᾶνε νὰ πλάσουνε ἕνα μέσο μὲ τὸ ὁποῖο νὰ γνωρίσουνε τὸ Θεό χωρὶς κανέναν πὸν νὰ μεσιτέψει ἀνάμεσα στὸ Θεό καὶ

* Ὁ ἐδάθη σοφία ἐγνω λόγους ἀσωμάτων, καὶ τις ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ κόσμου».

Ἐπιτομὴ Θεολογίας ἔ Λίβου, ἀσκητής.

σὲ αὐτούς, καὶ γιὰ τούτο πέφτουνε ἢ στὴν ἀθεΐα ἢ στὸ θεΐσμό, πὸννε δυὸ πράγματα πὸν τὰ ἀποστρέφεται ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία σχεδὸν μὲ τὴν ἴδια ἀπέχθεια».

Ὁ κάθε ἄνθρωπος πὸν τὴν ἀληθινὴ τὴν πίστη πὸν ζητᾶ ὁ Χριστὸς, σὴν βλέπει τὰ ὅσα εἶπε κ' ἔκανε ὁ Πασκάλ, ἕνας ἄνθρωπος δηλαδὴ, πὸν γεννήθηκε κ' ἔζησε σ' ἕνα μέρος κοσμικὸ τῆς Εὐρώπης καὶ μὲ συνήθειες πὸννε ὀλότελα διαφορετικὲς ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς, πὼς εἶνε τὰ ἴδια, (μονάχα μ' ἄλλα λόγια εἰπωμένα), μὲ τὰ ὅσα γράψανε καὶ κάνανε οἱ πὸν σκληροὶ κ' οἱ πὸν ἀγράμματοι ἀσκητὲς στὰ βᾶθη τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας, κ' ἄλλοι π' ἀσκητέψανε στὰ γκρεμνὰ τοῦ Ταύρου, ἢ στὶς μοναχιασμένους ἐρημιὰς τῆς Μικρῆς Ἀσίας, εἴτε στὸν Ὀλυμπο τῆς Προύσσας, στ' Ἅγιον Ὄρος, στὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδας, τῆς Περσίας, τοῦ Πόντου, τῆς Παλαιστίνης, στὰ Μπαλκάνια, στὴ Ρωσία, καὶ σ' ἄλλους τόπους, σὴν βλέπει λοιπὸν αὐτὸ τὸ θαυμαστὸ φαινόμενο, καὶ βρίσκει καὶ μέσα τοῦ τὰ ἴδια τὰ πράγματα, κάθεται/καὶ θαυμάζει καὶ δοξάζει μὲ δάκρυα τὸ Θεό. Γιατὶ ἐδῶ δὲν πρόκειται γιὰ κάποιες γνώσεις ἐξωτερικὲς, εἴτε γιὰ αἰσθήματα, εἴτε γιὰ κάποιους συλλογισμοὺς πὸννε οἱ ἴδιοι σ' ὅλους τοὺς ἄνθρώπους, ἀλλὰ γιὰ μυστήρια ἔξω ἀπὸ τὴ λογικὴ κ' ἀπὸ τοὺς δρόμους τῆς καρδιάς πὸν συναπαντιοῦνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

Οἱ γνωστικοὶ κ' οἱ σοβαροὶ κ' οἱ ἐπιστημονικοὶ τὸν εἶπανε τρελλόν, μὰ κείνος τοὺς πρόλαβε, γιὰτὶ ὁ ἴδιος γράφει πὼς ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ γίνετρελλὸς γιὰ τὸ Χριστό. Καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὸν ὁ Παῦλος εἶπε πὼς «τὸ σοφὸ τοῦ Θεοῦ εἶνε μωρία γιὰ τοὺς ἀνθρώπους».

Ναί, ναί, ὅποιος ἀξιώθηκε ν' ἀγαπήσει τὸ Θεό, δηλαδὴ ν' ἀγαπηθεῖ ἀπὸ τὸ Θεό, χωρίζει ἀπὸ τὸν κόσμο, ἐπειδὴ δὲν παραδέχεται τὴ σοφία του, κ' ὁ κόσμος τὸν μισεῖ, καὶ τὸν κοροϊδεύει, καὶ τὸν βγάξει τρελλόν γιὰ νὰ μὴ χάσει τὴν πίστη του στὴ δική του τὴ λογικὴ καὶ νοιώσει τὴ δική του τὴν ἀθλιότητα. Ἐτσι θὰ γίνετρελλὸς ἀπὸ τὸν Θεό, γιὰτὶ δὲ θὰ ξημερώσει ποτὲς ἢ μέρα πὸν θὰ καταλάβει ὁ κόσμος πὼς τούτοι οἱ τρελλοὶ δὲν εἶνε τρελλοί, γιὰτὶ τότες θὰ νὰρθεῖ στὴ γῆς ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἐπειδὴ δὲ θὰν ὑπάρχει κανένας πονηρὸς γιὰ νὰνε καὶ τὰ μάτια του πονηρά, ἀλλὰ ὅλοι θενᾶνε ἀθῶοι σὴν τὰ παιδιά. Μὰ τούτο δὲν θὰ γίνετρελλὸς σὲ τούτον τὸν κόσμο, ὅπως εἶπε τ' ἀλάθευτο στόμα τοῦ Κυρίου.

Ὁ Χριστὸς μιᾶ στοὺς ἄνθρώπους ἀπλά καὶ καθαρὰ, κ' ἐμεῖς οἱ πονηροὶ κάνουμε πὼς δὲν τὸν καταλαβαίνουμε. Ἦρθε γιὰ νὰ μᾶς γιάνει, κ' ἐμεῖς τοῦ λέμε πὼς δὲν εἴμαστε ἄρρωστοι. Μᾶς ξαγόρασε μὲ τὸ θάνατό του, μᾶς ἀνάγγειλε τὴν αἰώνια ζωὴ, καὶ μᾶς διδάξε νὰ ετοιμάσουμε τὸν ἑαυτό μας γιὰ αὐτή, κ' ἐμεῖς γυρίσαμε τὴ διδαχὴ του στὰ δικά μας τὰ θελήματα, καὶ δὲν πάψαμε νὰ πιστεύουμε μονάχα σὲ τούτη τὴ ζωὴ.

Ὁ σημερινὸς ὁ ἄνθρωπος μπιστεύετρελλὸν τὸν

εαυτό του στις δικές του τις δυνάμεις και πορεύεται στο χαμό του. Ἀρνήθηκε Κεῖνον ποῦνε ἡ ἀνάσταση κ' ἡ ζωὴ, καὶ ζεῖ μέσα στὸ θάνατο. Γιὰ τοῦτο ὁ,τι κάνει εἶνε ψυχρὸ, δίχως τὴ ζέστη τῆς ζωῆς. Τὸ πρόσωπό του εἶνε κρύο, τὸ μυαλό του εἶνε ἓνα κομμάτι πάγος, ἡ καρδιά του πεθαμένη, τὰ σπίτια του, τὰ φερόσιμά του, τὰ μαγαζιά του, οἱ ὑποθέσεις του, τὰ λόγια του, οἱ πολιτείες του, τὰ ἔργα του, οἱ τέχνες του, ὅλα εἶνε παγωμένα.

Ἀπάνω στὴν ἀνθρωπότητα φυσᾷ ἓνας ἀγέρας κρύος, ὁ θάνατος. Γράφει βιβλία ἀμαρτωλά, ζωγραφίζει πράγματα ἀποτρόπαια, χτίζει σπίτια ἀπὸνα ποὺ τὸν διώχνουνε ἀπὸ μέσα

τους. Ὅ,τι κάνει τὸν πηγαίνει στὸ χαμό του. «Δίλαια καὶ χαλεπὰ τὰ τέλη τῆς ἀδίκου γενεᾶς» κατὰ τὸν Σολομῶντα. Ἡ χαρὰ του εἶνε σὰν ἀρρώστεια, κ' ἡ ζωὴ του σὰ συνταγή. Φόβος δὲ ἐπικρέμαται. Γιατὶ ξεμάκρυνε ἀπὸ τὸν Πατέρα του, καὶ τρέμει τυλιγμένος ἀπὸ τὸ φίδι πῶδωσε στὸν Ἀδὰμ νὰ φάγει ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς γνώσης καὶ τῆς ἀπόλαψης, βάζοντας μὲ τοῦτο μέσα του τὸ θάνατο. Ἀλλὰ «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βιάζεται, καὶ οἱ βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν». Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ κερδίζεται μὲ ἀγῶνα, μὲ θλίψη καὶ μὲ βία σκληρῆ ἀπάνου στὸ κορμί μας καὶ στὸ πνεῦμα μας.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥΣ

ΡΗΤΑ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΒΛΑΣΗ ΠΑΣΚΑΛ

«Ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγελίητε, τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμάσιον αὐτοῦ φῶς.» (Α' Ἐπιστολὴ Πέτρου. Β. 9.)

Ὁ χριστιανισμὸς εἶναι μιὰ θρησκεία παράδοξη: Προστάζει τὸν ἄνθρωπο νὰ παραδεχτεῖ πὼς εἶνε ἀμαρτωλὸς, καὶ μάλιστα σιχαμερὸς. Κι' ἀπὸ τῆ ἄλλη τῆ μεριά τοῦ παραγγέλλει νὰ θέλει νὰ γίνῃ ἴδιος μὲ τὸ Θεό. Χωρὶς ἓνα τέτοιο ἀντίβαρο, ἐτοῦτος ὁ ὕψωμός θὰ τὸν ἔκανε ματαιόδοξο στὸ ἔπακρο, ἢ τοῦτο τὸ ταπεινώμα θὰ τὸν ἔκανε ἐξευτελισμένον στὸ ἔπακρο.

★

Νά, τί μπορεῖ νὰ κάνει ὁ ἄνθρωπος μοναχὸς του καὶ μὲ τις δικές του τις δυνάμεις, ὅσο γιὰ τὸ καλὸ καὶ γιὰ τὸ κακό:

Ἔχουμε κάποια ἀδυναμία στὸ νὰ ἀποδείχνουμε τὸ κάθε τι, ποὺ δὲν τῆ νικᾷ κανένας δογματισμὸς. Κ' ἔχουμε μιὰν ἰδέα γιὰ τὴν ἀλήθεια, ποὺ δὲν τῆ νικᾷ κανένας πυρρωνισμὸς. (*) Ποθοῦμε τὴν ἀλήθεια, κι' ὅμως μέσα μας δὲ βρίσκουμε τίποτα σίγουρο. Ζητᾷμε τὴν εὐτυχία, καὶ βρίσκουμε μονάχα δυστυχία καὶ θάνατο. Δὲ μπορούμε νὰ ζήσουμε δίχως νὰ ποθοῦμε τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν εὐτυχία, καὶ μαζὶ δὲ μπορούμε νὰ βροῦμε τὴ σιγουριά καὶ τὴν εὐτυχία. Τοῦτος ὁ πόθος μας ἀπόμεινε γιὰ νὰ τιμωριόμαστε καὶ γιὰ νὰ μᾶς κάνει νὰ νοιώθουμε ποῦ εἴμαστε καὶ ποῦ ξεπέσαμε.

★

Ἄν ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι φτιαγμένος γιὰ τὸ Θεό, γιατί δὲν εἶναι φτυχιμένος μ' ἄλλο τίποτα, παρὰ μονάχα μὲ τὸ Θεό; Κι' ἂν ὁ ἄνθρωπος εἶναι κανωμένος γιὰ τὸ Θεό, γιατί νᾶναι ἐνάντιος στὸ Θεό;

★

Ὁ ἄνθρωπος δὲ γνωρίζει τί δρόμο νὰ τραβήξῃ. Φαίνεται φανερά, πὼς εἶναι παραπλανημένος καὶ πὼς ἔχει ξεπέσει ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ τῆ θέση του καὶ δὲ μπορεῖ νὰ τὴν ξανάβρῃ, καὶ ψάχνει παντοῦ μ' ἀνησυχία μέσα στὸ πυχτὸ σκοτάδι, μὰ ἀδιαφόρετα.

★

(*) Πυρρωνισμὸς = ἀπιστία, ἀπὸ τὸ φιλόσοφο Πύρρωνα